

Data wpływu/Received: 14.09.2019
Data przyjęcia do druku/Accepted for printing: 17.10.2019
Data publikacji/Published: 29.12.2019
Licencja/License: CC BY-SA 4.0

MAŁGORZATA MICHNO¹, WALDEMAR LIB²

Czynniki wpływające na wybór kierunku studiów przez studentów – badania pilotażowe*

Factors Influencing Students' Choice of their Studies – Pilot Research Studies

¹ Studentka, Kolegium Nauk Społecznych, Uniwersytet Rzeszowski, Polska

² ORCID: 0000-0002-4559-9198, doktor, Uniwersytet Rzeszowski, Kolegium Nauk Społecznych, Zakład Dydaktyki Ogólnej i Systemów Edukacyjnych, Polska

Streszczenie

W artykule poruszono niezwykle ważną i aktualną problematykę dotyczącą wyboru kierunku studiów po ukończeniu szkoły średniej. Wybór ten stanowi bardzo ważną decyzję życiową, która może decydować o przyszłości zawodowej i społecznej młodego człowieka. Jest on tym trudniejszy, że obecnie szybkie tempo rozwoju technologicznego generuje bardzo szybkie zmiany na rynku pracy. Dziś cenione zawody za kilka lat mogą stracić na znaczeniu, a dzisiaj niszowe – stać się bardzo atrakcyjne i prestiżowe za kilka lat. Pewne zawody występujące obecnie na rynku pracy za 10 lat mogą już nie istnieć i zostaną zastąpione innymi, jeszcze niewystępującymi obecnie. W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyniki badań pilotażowych przeprowadzonych na studentach wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, dotyczących czynników wpływających na ich wybór kierunku studiów. Badania przeprowadzono z wykorzystaniem ankiety elektronicznej dostępnej przez internet.

Słowa kluczowe: zawód, wybór studiów, uczelnia wyższa

Abstract

This article deals with an extremely important and current issue concerning the choice of a field of study after high school graduation. This choice is a very important life decision, which may determine the professional and social future of a young person. This is all the more difficult

* Artykuł powstał przy użyciu platformy badawczej Pracowni Optymalizacji Transferu Wiedzy Laboratorium Zagadnień Społeczeństwa Informacyjnego w Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

because the current rapid pace of technological development generates very rapid changes on the labour market. Today, the valued profession may lose its importance in a few years' time, and today's niche profession may become very attractive and prestigious in a few years' time. Some occupations currently on the labour market may no longer exist in 10 years' time and will be replaced by different ones not yet present. This research paper presents the results of pilot studies carried out on students of the Faculty of Pedagogy of the University of Rzeszów concerning factors influencing their choice of a particular field of study. The research was conducted using an electronic survey available via the Internet.

Keywords: profession, choice of a field of study, university

Wstęp

Młodzież w chwili zakończenia edukacji w szkole średniej i otrzymania świadectwa maturalnego musi zmierzyć się z decyzją dotyczącą dalszej swojej przyszłości. Absolwenci szkół średnich decydują, kim chcą zostać w przyszłości, jaką drogę obrać w swoim życiu. Powinni także ocenić swoje zainteresowania, mocne i słabe strony, kierując się tymi przesłankami, muszą podjąć jedną z najważniejszych decyzji dotyczącą dalszego rozwoju. Stają przed dylematem wyboru uczelni i kierunku studiów.

Podjęcie właściwej decyzji jest bardzo istotne, ponieważ może to zaowocować w przyszłości m.in. podjęciem wymarzonej pracy, wysoką pozycją społeczną, zarobkami. Wydaje się, że młodzi ludzie, wybierając studia, powinni kierować się swoimi zainteresowaniami, mocnymi stronami oraz tym, jaki zawód chcieliby wykonywać w przyszłości. Studia powinny być preludium do ich kariery, ponieważ mają one za zadanie przygotować ich do wykonywania wybranego zawodu oraz mogą być źródłem cennej wiedzy i doświadczenia, które będą mogli wykorzystać w przyszłej pracy. Decyzja o wyborze studiów powinna być dokładnie przemyślana, nie powinna być podejmowana pod wpływem chwilowego impulsu, reklam kierunków studiów czy opinii innych osób. Osoba podejmująca ją musi być pewna, że jest to coś, czemu faktycznie chce poświęcić swoje życie. Czynniki te są bardzo ważne, ponieważ dla pracodawcy bardzo istotne jest, aby osoba, którą zatrudnia, była zaangażowana w to, co robi, aktywna, zmobilizowana i chętna do działania, co jest niemożliwe, gdy motywacja osoby wybierającej kierunek studiów nie opiera się na chęci zdobycia wiedzy, umiejętności oraz związanych z nimi postaw zawodowych, tylko ma na celu uzyskanie tytułu i dyplomu bez faktycznego zainteresowania się daną dziedziną i związanym z nią zawodem.

Podjęty temat rozważań zawsze był ważny z powodu zmieniającego się otoczenia, a dzisiaj, w dobie gwałtownego rozwoju technologii i jej ogromnego wpływu na społeczeństwo i rynek pracy, jest tym bardziej interesujący. Niektóre z zawodów występujących dotychczas na rynku pracy zmieniają swoje znaczenie, stając się mniej atrakcyjne dla młodego człowieka, inne wręcz odwrotnie –

ich znaczenie wzrasta, a w ślad za nim prestiż i zarobki, inne całkowicie znikają z rynku pracy. Ocenia się, że w 2030 r. około 47% istniejących obecnie zawodów może zniknąć (Rynek, 2019).

Czynniki decydujące o podjęciu studiów

Wiele czynników warunkuje decyzję o podjęciu studiów. Wśród nich możemy wyróżnić m.in. osobiste predyspozycje i możliwości, zainteresowania, chęć uzyskania dobrze płatnej pracy, popularność kierunku studiów w danej chwili, prestiż uczelni, obecną sytuację na rynku pracy, sytuację finansową w rodzinie, położenie uczelni. Istotne znaczenie ma również wpływ najbliższych, znajomych i mass mediów. Wiele osób kieruje się też pracą swoich rodziców, gdyż mają z nią styczność od najmłodszych lat zarówno podczas rozmów z bliskimi, jak i wizyt w ich miejscu pracy. Nie powinno to być jednak priorytetem podczas wyboru kierunku studiów, ponieważ nie zawsze zainteresowania rodziców odzwierciedlają zainteresowania dzieci.

Na decyzję o podjęciu studiów może mieć wpływ wiele czynników, równie ważne są motywacje, z powodu których młodzież pragnie się dalej kształcić.

Najprościej rzecz ujmując – motywacja to stan gotowości do podjęcia działań, które z pewnych względów są istotne dla jednostki. Jest siłą napędową do osiągnięcia celów i pokonywania trudności (<http://www.dlamoze.pl/motywacja-cele>).

Wybierając kierunek studiów wbrew zainteresowaniom, możemy nie osiągnąć takiego sukcesu jak osoby, które rzeczywiście interesują się daną dziedziną. Dlatego należy zadbać o to, aby wybór studiów nie był przypadkowy ani motywowany chęcią posiadania statusu studenta oraz płynących z tego korzyści, ponieważ osoba z takim podejściem będzie wykazywać minimalne zaangażowanie i robić wszystko, aby się przez te studia jakoś „prześlizgnąć”. Wybór kierunku studiów musi być w pełni świadomy i dobrowolny, ponieważ ma to bardzo ważny wpływ na późniejsze rezultaty.

Skutkami nietrafnego wyboru i mało świadomych decyzji mogą być m.in.:

- niepodjęcie pracy zgodnej z zakończonymi studiami,
- niska motywacja i związana z nią jakość wykonywanej pracy,
- brak satysfakcji z pracy,
- napięcie psychiczne, gdy stwierdzimy, że wykonywany zawód nie sprawia przyjemności, przerasta możliwości jednostki czy w końcu że jest nudny

(por. Breś, 2019).

Podejście do studiowania

Po podjęciu tak ważnej życiowej decyzji, jaką jest właściwy wybór kierunku studiów, bardzo istotna jest też kwestia podejścia, jakie młodzi ludzie mają do studiowania. W dużej mierze ich przyszłość zależna jest od zaangażowania i trudu, jaki włożą w okres studiów. Jeżeli zależy im na zdobyciu satysfakcjonującej i dobrze płatnej pracy, muszą być gotowi na poświęcenie bardzo dużej

ilości czasu na samodoskonalenie, samokształcenie i edukację, gdyż w przeciwnym razie przyszły sukces zawodowy może stać się niemożliwy do osiągnięcia.

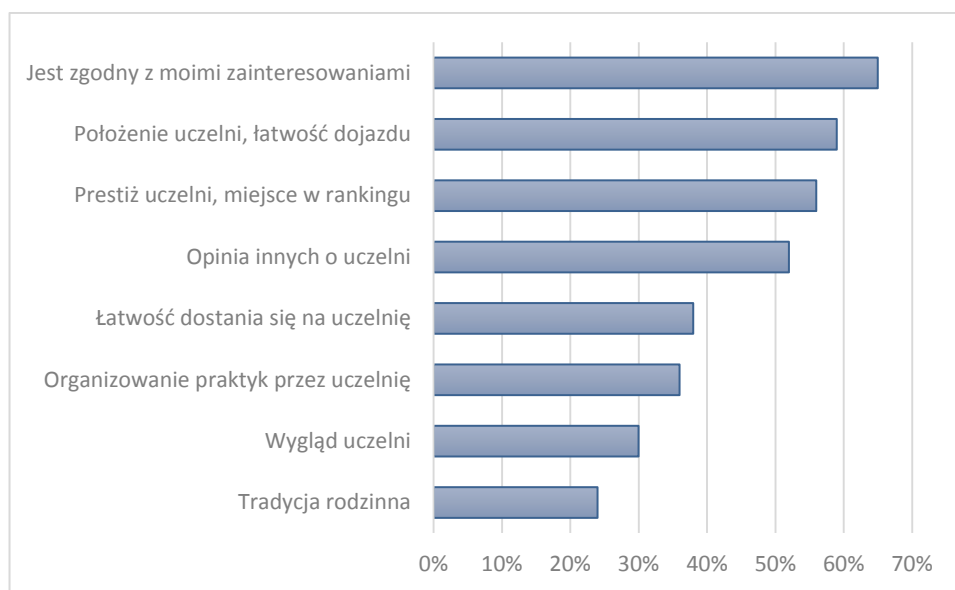
Polańska (1997, s. 5) zwraca uwagę na bardzo ważne określenie: „prawdziwe studiowanie”, które rozumie jako trudną i potrzebującą znacznego wysiłku pracę twórczą wymagającą oprócz znacznego zaangażowania także serca, wyobraźni, fantazji, rozeznania przez sumienie tego, co dobre i złe. Chodzi tutaj o to, że gdy osoba podejmująca studia nie jest szczerze zainteresowana wybranym kierunkiem studiów, wybiera go pod przymusem lub z braku innego pomysłu, będzie czuła, że jest na nich za karę. Taka osoba oczywiście może osiągnąć zadowalające wyniki w nauce poprzez uczenie się na pamięć, jednak metoda ta nie daje długotrwałych efektów, a przyswojone informacje mogą szybko wylecieć z głowy. Aby nauka przyniosła upragnione rezultaty, absolwenci szkół średnich muszą się nauczyć odpowiedniego gospodarowania swoim czasem związanym z nakładem pracy oraz systematyczności. Niestety, bez chęci do działania i odpowiedniej motywacji systematyczna i skrupulatna praca może być bardzo ciężka do osiągnięcia, a czasem nawet niemożliwa. Dlatego tak ważne jest wybranie takiego kierunku studiów, którego tematyka będzie ciekawa dla studenta, a swoją wiedzę będzie on poszerzać z przyjemnością i dlatego, że sam tego chce, a nie z powodu poczucia ciążącego obowiązku. Istotną kwestią w podejściu do studiowania jest również aspiracja osoby, która te studia podejmuje, ponieważ bez niej nie będzie dla niej ważne to, jakie wyniki uzyskuje. Wielu studentów przechodzi z roku na rok, otrzymując najniższe oceny, a takie podejście nie jest korzystne. Człowiek rozpoczynający studia powinien starać się osiągać coraz lepsze wyniki w nauce, ponieważ tylko konsekwentne i stałe poszerzanie wiedzy poprzez ciężką pracę jest w stanie zaowocować w przyszłości.

Metodologia i wyniki badań własnych

Główny postawiony problem badawczy zawiera się w pytaniu: *„Jakie są główne czynniki, którymi kierowali się studenci pedagogiki przy wyborze kierunku studiów?”*

Badania ankietowe zostały przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety elektronicznej na grupie studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego z Wydziału Pedagogicznego w maju 2019 r. Łącznie wzięło w nich udział 51 osób, z czego większość (78%) stanowiły kobiety, a 22% mężczyźni. 53% spośród respondentów pochodzi ze wsi, 25% – z miast poniżej 100 tys. mieszkańców, pozostałe 22% zamieszkuje miasta powyżej 100 tys. mieszkańców.

Zdecydowana większość respondentów (88%) zadeklarowała, że wybrała całkowicie świadomie dany kierunek studiów, że nie było tu żadnej przypadkowości, uzasadniając, iż jest to ten obszar wiedzy, którym się interesują, a kierunek i specjalność to jest to, czym się chcą zajmować w pracy zawodowej. 22% spośród badanych odpowiedziało, że pojawiła się tu pewna doza przypadkowości, ponieważ chcąc studiować na Uniwersytecie Rzeszowskim, nie znalazło dla siebie odpowiedniego kierunku studiów, a ten ostatecznie wybrany jest najbliższy ich zainteresowaniom.

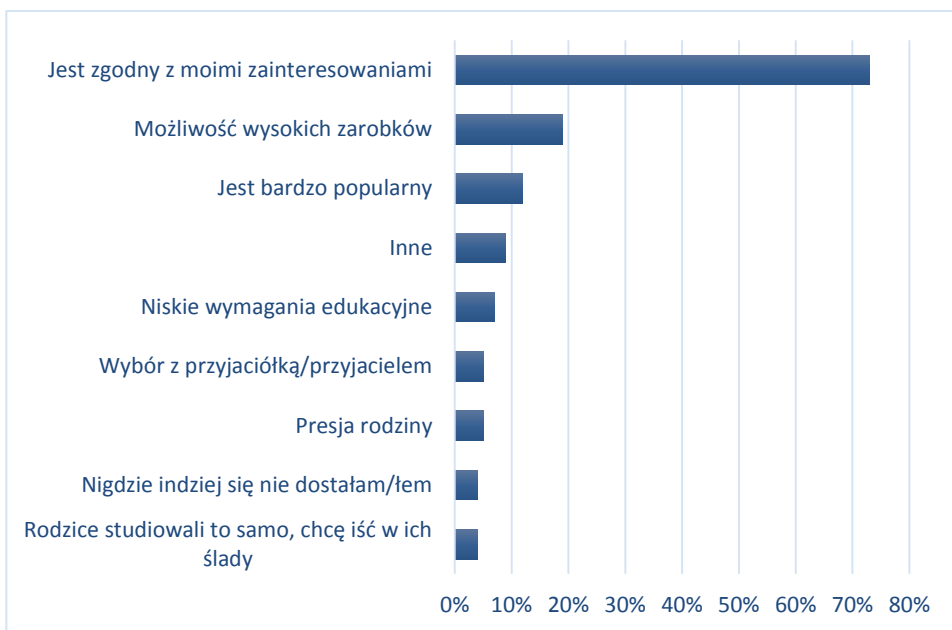

Rysunek 1. Czynniki wyboru uczelni wyższej

Źródło: opracowanie własne.

Jak widać na rysunku 1, najważniejszym czynnikiem wyboru uczelni według badanych jest kształcenie zgodne z ich zainteresowaniami (68%). Widzimy tu również, że ważnym czynnikiem jest położenie uczelni i mnogość połączeń komunikacyjnych wyrażająca się łatwym dojazdem (59%). Pamięamy, że co najmniej 78% spośród badanych mieszka z pewnością poza Rzeszowem. Jako mniej ważne wskazane zostały: prestiż uczelni, opinia innych o uczelni, łatwość dostania się na uczelnię, organizacja przez uczelnię praktyk pogłębiających umiejętności i doświadczenia. Na ostatnim miejscu uplasowała się tradycja rodzinna, którą nieznacznie wyprzedza wygląd uczelni.

O ile całkowicie zrozumiałą jest czynnik wyboru uczelni dotyczący zgodności oferowanego kierunku studiów z zainteresowaniami potencjalnych studentów, to dość ciekawe jest to, że łatwy dojazd do uczelni jest ważniejszy od jej prestiżu. Wynikać to może stąd, że potencjalni studenci są bardzo związani z rodziną i nie chcą mieszkać w akademikach lub że pozycja materialna rodziny uniemożliwia rodzicom ponoszenie kosztów związanych z życiem ich dzieci w dużym mieście. Widzimy tu także, że badani nie zwracają dużej uwagi na łatwość dostania się na uczelnię, co może potwierdzać, że nie podjęli tych studiów przypadkowo, tylko z głębokim namysłem i świadomością. Uplasowanie się na ostatnim miejscu czynnika dotyczącego tradycji rodzinnych może po prostu świadczyć o braku takich tradycji.

Rysunek 2. Czynniki wyboru kierunku studiów

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione na rysunku 2 również wskazują, że najważniejszym czynnikiem, którym kierowali się badani podczas wyboru już samego kierunku studiów, była jego zgodność z zainteresowaniami. Potwierdziło to 73% osób. Kolejne, lecz już zdecydowanie rzadziej wskazywane, to możliwość wysokich zarobków (19%), popularność kierunku (12%). Wśród czynników o najniższej mocy decyzyjnej (poniżej 10% wskazań) są: niskie wymagania edukacyjne, wybór kierunku studiów, bo wybrała go także przyjaciółka lub przyjaciel, pod naciskiem rodziców, z powodu braku lepszego wyboru (nie dostałem się żadne inne studia) oraz tradycje rodzinne – rodzice studiowali ten sam kierunek studiów i ja chcę iść w ich ślady.

Warto zauważyć, że w przypadku wyboru uczelni oraz kierunku studiów pewne czynniki zajmują podobne pozycje między innych. Ten sam czynnik był wskazywany jako najważniejszy przez respondentów i była to zgodność z ich zainteresowaniami. W przypadku wyboru uczelni wskazało to 68%, a w przypadku wyboru kierunku studiów – 73% spośród ogółu badanych. Łatwość dostania się na uczelnię można skorelować z łatwością studiowania. W obydwu przypadkach te czynniki plasują się w środkowych częściach rysunków. Tradycje rodzinne są najmniej istotne podczas wyboru uczelni i kierunku studiów. Wydaje się, że potwierdza to fakt powszechności podejmowania studiów dopie-

ro w ostatnich latach. Zapewne w większości przypadków rodzice respondentów nie studiowali a swoją edukację zakończyli na niższych poziomach kształcenia. Stąd brak takich tradycji rodzinnych.

Ankietowani wskazali również, co jest całkowicie zrozumiałe, że wybór kierunku studiów jest dla nich ważny ze względu na możliwość wysokich zarobków, co oczywiście jest związane z dobrą pracą i często wysokim statusem społecznym.

Badani deklarowali też, że decyzję o rozpoczęciu studiów podjęli samodzielnie – tak twierdziło 67% osób. Pod wpływem rodziców zdecydowało się na to 19%, partnera bądź partnerki – 9%, rodzeństwa – 3%, a znajomych i przyjaciół – 2%.

Większość studentów (67%) jest zadowolona z wybranego kierunku studiów i gdyby miała go wybierać ponownie, wybrałaby ten sam. 33% osób twierdziło, że chciałoby zmienić go, uzasadniając, że nie spełnił ich oczekiwań.

Po zakończeniu studiów 80% osób chce pracować w swoim zawodzie, 15% – raczej tak, a jedynie 5% – raczej nie.

Podsumowanie

Znaczenie podjętej tematyki badawczej dla teorii i praktyki edukacyjnej jest niezmiernie istotne, ponieważ problem trafnego wyboru kierunku studiów dotyka ogromnej liczby młodych ludzi i znacznie wpływa na ich dalsze życie. Jest to temat trudny, wpływający na życie danej osoby i niestety młodzi ludzie podejmujący tę decyzję często pozostawieni są sami sobie i pod wpływem chwili czy innych czynników mogą popełnić błąd. Temat ten powinien być podejmowany po to, aby nakierować ich i w jakimś stopniu ułatwić im tę trudną decyzję, ponieważ dobrze wykształceni pracownicy i specjaliści wpływają na całokształt naszego społeczeństwa.

Z przedstawionych w artykule danych wynika, że badani decyzję dotyczącą wyboru uczelni i studiów podejmowali samodzielnie i byli z niej zadowoleni.

Literatura

- Bręś A., *Czynniki ważne przy planowaniu kariery zawodowej*. Pobrane z: <https://www.metis.pl/content/view/204/32/> (20.11.2019).
- Encyklopedia PWN* (1985). Warszawa.
- <http://www.dlamozy.pl/motywacja-cele> (20.03.2019).
- Liberska, B. (1974). *Problemy efektywności kształcenia wyższego*. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.
- Polańska, A. (1997). *Sztuka studiowania*. Gdynia: MIRROR.
- Rynek pracy, edukacja, kompetencje – czerwiec 2019*. PARP, Pobrane z: <https://www.parp.gov.pl/component/publications/publication/rynek-pracy-edukacja-kompetencje-czerwiec-2019> (20.08.2019).
- Ścieżki edukacyjne. Pobrane z: http://go4business.wneiz.pl/nauka_wneiz/sip/sip3-2008/SiP-3-1084.pdf (12.03.2019).